DUNGEN under Nydala FoF

DUNGEN Torp Nydala

Dungen omnämnes första gången 1839 och ödelades 1870. 1865 uppskattades det till 1/32 förmedlat mantal, det minsta värdet på något torp i socknen.
Kartskiss finns vid Timmerhult.
Dungen låg 70 m norr om gamla Hagshultsvägen, utmed den lilla vägen upp till Månstorp (Krika), 50 m söder om gränsen mot Bocklarebo

40 m från gamla landsvägen ligger en fyrkantig, helt stensatt grund, "getakätten". Alldeles nordväst därom ligger den normala grunden för gethuset. 10 m norr därom ligger den välvda stenkällaren, där taket först på senare år rasat in. 20 m norr därom ligger husgrunden med spisröret. Spisröret revs av Klas på Timmerhult för att det inte skulle rasa och skada kreaturen, som gick på bete där. 20 m väster om huset, på andra sidan vägen, ligger lagårdsgrunden kvar. Torpets stensatta källa ligger 10 m nordväst om lagården

Ett hundratal m åt nordost, utmed gränsen till Bocklarebo ligger Kajemaden. Det var torpets slåttermad. På 1930-talet odlades Klas´ pojkar upp ett par plöjor på sydöstra delen av Kajemaden

Själva torpplanen kallas nu Dungetomten eller spökedungen. Lilla Dungatomten ligger endast 80 m från vägskälet, där gamla Hagshults-vägen skär nya vägen, och alldeles väster om gamla vägen. Där finns mängder av odlingsrösen och plockesten upplagd på fasta berghällar. Där har aldrig varit hus, men var den största åkern till Dungen

150 m norr om Bäckarydsgölen och 20 m väster om bäcken ligger ett berg, på vilket det alltid lyste ett gult sken vid månljus. Det betraktades som drakaljus eller spökerier. Men en gång var det en som sa: Får jag bara ett par supar brännvin, så ska jag ta mej opp på stenen i nästa månljus och se, vad det är. Och nästa gång det var månljust fick han sina supar och en stege och klättrade opp på berget. Då hittade han bland mosset en gammal rostig yxa, som reflekterade ljuset. Det var väl nån som stulit en yxa och lagt den där men sen inte hittat den igen. Så har Harald i Timmerhult hört berättas av sina förfäder

Dungen upptogs av Magnus Söderström. Kanske byggde han sitt hus här, eftersom hans fader hade fått Bastö i livstids förläning. Det var ju inte så långt borta

Det är nästan sällsynt att se en familj flytta omkring så, som Söderströms familj gjorde

Magnus Petersson Söderström, född 25/2 1794 på Rosendal
och död 13/7 1864 på Dungen. Gift 27/10 1821 med
Stina Lisa Johannesdotter, född 4/12 1799 på Fredriksberg
och död 13/8 1862 på Dungen

Anders	född 24/12	1821	i Åkers sn
Maja	2/1	1824	i Fryele sn
Stina Kajsa	4/1	1826	"
Kristina Fredrika	16/9	1828	i Åkers sn
Peter Johan	18/9	1832	på Skränudden
Brita Ulrika	29/12	1833	"
Peter Johan	17/6	1837	"på socknen"
dödfött flickebarn	13/12	1839	på Dungen
Inga Maria	21/6	1841	"
Kajsa Lisa	22/10	1846	"

Magnus var vid konfirmationen "Ganska svag läsare. Bör hållas efter."
Vid giftermålet var Magnus dräng i Gunnarshyltan och Stina piga i Sköldsbo. De bosatte sig vid giftermålet på Skränudden, men året därpå föddes deras första barn i Åkers sn. 1823 flyttade de till Fryele sn, återkom 1831 från Åkers sn till Hunnavik, flyttade 1831 till Skränudden och skrevs 1835 på socknen. Från 1839 var de skrivna på Dungen
Födelsetiden för olika medlemmar av familjen växlar i olika längder
De torde ha bott på Ingemarsbo i Fryele sn

Sven Gustav Petersson, född 1/9 1830 i Gällaryds sn
Gift 5/10 1856 med
Ulrika Magnusdotter, född 29/12 1833 på Skränudden

Anna Kristina,	född 18/2	1858	på Dungen	
Peter Magnus	2/4	1860	"	
Karl Gustav	16/2	1862	"	död 1/8 65
Vilhelmina Elise	9/4	1864	"	
Ida Fredrika	20/3	1866	"	död 2/5 69
Amanda Augusta	15/7	1868	"	

Sven och Ulla hade också en fosterflicka Johanna Petro-

nella Jonasdotter, född 15/8 1851
1866 flyttade hon till Värnamo, där hon dock inte skrivits. 1870 återkom hon till Dungen. Hon flyttade till Jönköping 22/4 1870, alltså något före familjen i övrigt

Sven kom från Gällaryd till Dungen, medan svärföräldrarna levde. Ullas yngsta syskon var då endast 10 år, så nog bör det ha varit trångt i stugan

Sven och Ulla var verkligen helt utfattiga. De ville bara komma bort från Dungen. De hade skulder överallt. Några dar innan de gav sig av delade de ut sina saker till alla dem, som hade hjälpt dem, och hade inte mer med sig upp till Jönköping än det de kunde dra på en kärra

När lilla Ida dog 1869, gick Haralds i Timmerhult farmor Lovisa Strömberg till Dungen med lite mat. Då sa Ulla: "Det var väl, att det inte var koa som do, för då hade vi gått åt allihopa."

Både Harald och Isak i Timmerhult har hört talas om att Sven och Ulla skulle ha något formellt skäl att ge sig av från Nydala. En av dem skulle sitta i stocken, eller något lika nesligt. Några fakta därom föreligger inte, och dessutom upphörde stockstraffet redan 1841

Information av Doris Fransson, Björkelund, vid digital torpvandringen 20211113 på Nydala Café.

Dungen under Nydala säteri

Torpet var det minsta som fanns i Nydala socken. Byggdes troligen av Magnus Söderström, son till Peter Söderström på torpet Bastö.

Brukare: Magnus Petersson Söderström född 1794-02-25 Rosendal, Nydala

Hustru Stina Lisa Johannesdotter född 1797? 1801? Nydala? Vrigstad? Åker?

Barn: Anders född 1821-12-24 Åker

Anna Maja född 1824-01-02 Ingemarsbo, Fryele

Stina Kajsa född 1826-01-04 Ingemarsbo, Fryele

Kristina Fredrika född 1828-09-16 Åker

Peter Johan född 1832-09-18 Skränudden Nydala, död 1833-02-05

Britta Ulrika född 1833-12-29 Skränudden Nydala

Peter Johan född 1837-06-17 ”på socknen”, död 1853-07-01

Dödfött flickebarn född 1839-12-13 Dungen, Nydala

Inga Maria född 1841-06-21 Dungen, Nydala

Kajsa Lisa född 1816-10-22 Ingabo, Fryele, ej dotter (piga)

Magnus Söderström var född på torpet Rosendal som fadern fått i förläning av Raab på Nydala Säteri. Fadern klarade sig dock inte på Rosendal och därför lät Raab bygga ett nytt torp till familjen som fick heta Bastö. Magnus var 9 år när familjen flyttade dit. Magnus arbetade som dräng i Bäckaryd, Gåeryd, Timmerhult och Gunnarshyltan. 1821 gifte han sig med Stina Lisa Johannesdotter. Osäkert när och var hon var född. Stina Lisas födelsedatum och födelseort växlar i kyrkböckerna och det går inte att hitta henne säkert på någon av de angivna orterna. Paret flyttade till Skränudden, Nydala. Magnus var hälftenbrukare men flyttade till Åker. Kom tillbaka till Skränudden och var inte brukare, bara inneboende. Flyttade till Ingemarsbo i Fryele socken 1823. Ingemarsbo ägdes av Hunnaviks ägare (granne med Skränudden). Flyttade till Hunnavik i Nydala socken 1830 där Magnus står som 5/32-dels brukare men ett år senare var familjen utan hemvist. 1831 kom de tillbaka till Skränudden där de bodde till 1835 då de blev skrivna på socknen utan hemvist. 1839 skrevs de på torpet Dungen.

Kajsa Lisa som angetts som barn var istället en kvinna från Fryele socken som troligen var piga eller inhyses en kort tid på Dungen.

Magnus och Stina Lisa bodde kvar på Dungen tills de avled. Stina Lisa avled 1862-08-13 och Magnus 1864 07-13

Barnen, som blev vuxna, flyttade bort, alla utom Britta Ulrika.

Anders Magnusson flyttade till Sjörydet under Brunnsgård i Fryele socken. Han var gift och hade minst 5 barn.

Anna Maja Magnusdotter flyttade till Gällaryd, senare till Värnamo. Fick ogift en dotter, Anna Petronella, som blev fosterdotter hos systern Ulrika, då Anna Maja avled som ung och begravdes i Nydala.

Stina Kajsa gifte sig och fick minst 3 barn. Familjen bodde i Linneryd, Tofteryds socken.

Kristina Fredrika gifte sig och flyttade till Jönköping. Hon fick tre döttrar. En treårig dotter avled en månad före Kristina Fredrika som avled i 1862-07-09. Båda av hjärnfebersjukdom. Kristina Fredrika var 34 år när hon avled.

Peter Johan avled 1853 i Dungen. Han blev 16 år och begravdes vid sin syster Anna Maja på Nydala kyrkogård.

Inga Maria flyttade till Jönköping, gifte sig och fick minst två döttrar. När Inga Maria blivit änka följde hon med sina två vuxna döttrar till Nordamerika 1887.

Nästa brukare: Sven Gustav Petersson, född 1830-09-01, Gällaryd, död i Jönköping 1911

Hustru Britta Ulrika, född 1833-12-29, Skränudden, Nydala socken, död i Jönköping 1905

Barn: Anna Kristina, född 1858-02-18,, Dungen, Nydala socken

Peter Magnus, född 1860-04-02, Dungen, Nydala socken

Karl Gustaf, född 1862-02-16, Dungen, Nydala, död 1865-08-01 Nydala socken

Wilhelmina Elise, född 1864-04-09, Dungen, Nydala socken

Ida Fredrika, född 1866-03-20, Dungen, Nydala, död 1869-05-02 Nydala socken

Amanda Augusta, född 1868-07-15, Dungen, Nydala socken

Fosterbarn: Johanna Petronella född 1851-08-15, Dungen, Nydala socken

Sven Gustaf och Ulrika gifte sig 1856-10-05. Sven kom från Bocklarebo. I kyrkböckerna står det att Sven Gustaf Petersson var född i Gällaryds socken men det finns ingen med det namnet född där. Troligtvis var Sven Gustaf född i Hjälmseryds socken där han växte upp på torpet Myren i Söndra och flyttade som dräng i 20-årsåldern till Gällaryd.

Sven och Ulrika bosatte sig i torpet Dungen tillsammans med Ulrikas föräldrar och hennes yngsta syskon. Dessutom tog Ulrika hand om sin döda systers dotter Johanna Petronella.

I slutet av 1860-talet blev det hungersnöd i Sverige på grund av väderleksförhållanden som drabbade de små torparbrukarna särskilt hårt. De fick så dålig skörd att många av dem fick svälta. Sven och Ulrikas dotter Ida avled 1869, det värsta svältåret, och året därpå begav sig hela familjen till Jönköping.

Vid vidare forskning har det framkommit följande om familjen när de kom till staden Jönköping.

Sven och Ulrika Petersson fick ytterligare tre barn när de flyttat till Jönköping.

Barn: Hilda Karolina, född 1870-12-15, Jönköping

Teodor, född 1874-05-24, Jönköping

Josef Robert, född 1875-10-25, Jönköping

Sven Gustaf Petersson var arbetare tills han blev änkeman. Hustrun Ulrika avled 1905-05-28 i Åbonäs, Sofia församling, Jönköping.

Sven blev understödstagare vid 75 års ålder och avled 1911-03-27 då han var 81 år gammal. Han bodde då på Träggårdsgatan i Jönköping i samma hus som dottern Anna Kristina.

Om barnen har följande hittats:

Anna Kristina fick 3 barn som ogift. Hon gifte sig senare med en tändsticksarbetare och bodde i ett arbetarkvarter i Jönköping. Hon avled 1924 och hade då varit änka i tre år. Bara ett av barnen bodde då kvar i Jönköping.

Peter Magnus Bodde 4 år i Stockholm och utbildade sig inom militärmakten. Flyttade sedan tillbaka till Jönköping och blev målare. Han gifte sig men fick ett dödfött barn. Peter Magnus och hans hustru emigrerade till Nordamerika 1892-04-07.

Wilhelmina Elise var boende hos sina föräldrar i Jönköping till omkring 1889-02-06 då hon avled på grund av lungsjukdom. Hon blev 24 år gammal.

Amanda Augusta bodde i föräldrahemmet till 1890-09-09 då hon emigrerade till Nordamerika.

Hilda Karolina gifte sig 1899 med Fritz Georg Wahlström. De fick 7 barn. De bodde kvar i Jönköping. Hilda Karolina avled 1957.

Teodor hade tre barn med ogift kvinna. Han gifte sig med barnens mor 1926 och blev änkeman 1928. De bodde i Jönköping. Teodor avled 1946.

Josef Robert emigrerade till Nordamerika 1895-05-11.

Även Johanna Petronella, parets fosterdotter och Ulrikas systerdotter flyttade till Jönköping (något år före Sven och Ulrika). Hon arbetade som fabriksarbeterska, gifte sig och bodde i Ljungarum. 1884 blev hon änka och flyttade till Bromma. Var troligen sambo där och avled 1907 i Stockholms-Näs (Kungsängen). I Sveriges dödbok står det att hennes civilstånd var osäkert (hon var änka men sammanbodde med en man).

Dungen ödelades när Sven och Ulrika lämnat torpet 1870. Det revs och virket användes till förbättring av torpet Månstorp.

Spismursresten till torpet Dungen som det ser ut 2021. Foto: Doris Fransson

/Sammanställt ur kyrkoböcker samt Henry Renshults böcker Folk & Fornt av Doris Fransson/ 2021-11-13